

Nederlanden.

's HERTOGENBOSCH, 5 January.

Wij weten sedert lang, dat het voorzitterschap van het hoog gerechtshof voor den heer *van Maanen* bestemd is; wij vermeenen zelfs nit de laatste redevoering van den heer *Tets* te kunnen afleiden, dat, na de geregtelijke organisatie, het ministerie van justitie zal afgeschaft worden, en het kabinet van den eersten president en het parket van den heer prokureur-generaal van het hoog gerechtshof dit ministerie eenigerwijze zal vervangen; doch wij vermeenen, dat het gouvernement, getrouw aan het stelsel, om alles in het noorden te vereenigen, den zetel van het hooge hof noch te Antwerpen, noch te Leuven, noch te Brussel, zoo als men reeds beweerd heeft, zal vestigen.

(*Courrier des Pays-Bas.*)

— Het kabinet der Nederlanden heeft ons uitdrukkelijk verklaard, dat het de eigenlijk gezegde ministeriële verantwoordelijkheid niet erkende; zonder dit zouden wij nog eene verbetering in de afdeling van het departement van oorlog zien, waarvan het beheer is opgedragen geworden aan de heeren *de Eerens* voor de landmagt, en aan den vice-admiraal *Wolterbeek* voor de zeemagt; het past niet, zoo het ons voorkomt, dat in eene vertegenwoordigende regering een prins uit den bloede eene verantwoordelijke plaats bekleedt, die zich bij gevolg aan de censuur van de openbare opinie blootstelt. (*Eclaircur Politique*)

— De gouverneur van Namen heeft, behalve de aan de burgemeesters gezondene circulaire, eene tweede aan alle ambtenaren geschreven, ten einde hun aan te bevelen om te handelen volgens de beginselen der boodschap; zelfs de vee-art en hebben hiervan een afschrift ontvangen.

— Men verzekert, dat de provinciale staten van Oost-Vlaanderen tegen den 11 dezer maand buitengewoon zullen worden bijeengeroepen, ten einde een nieuw lid voor de tweede kamer der staten-generaal te benoemen, ter vervanging van den heer *van Crombrughe*, die tot gouverneur van Antwerpen is benoemd; men spreekt van zekeren kandidaat, welken men voorstelt. Laten wij hopen, dat de keuze van de provinciale staten aan de verwachting der ware vaderlanders zal beantwoorden.

(*Catholique.*)

— Volgens de correspondentie van den *Courrier des Pays Bas* zou uit 's Hage gemeld zijn, dat de heer *van Crombrughe* de benoeming als gouverneur van Antwerpen niet zal aannemen, dan onder uitdrukkelijke voorwaarde van zich niet volgens de boodschap van 11 december te gedragen, noch te dien aanzien eenige circulaire aan de burgemeesters rond te zenden; de heer *van Crombrughe* vermeent gouverneur te kunnen zijn, zonder zich van de oppositie af te zonderen, hetgeen niet meer mogelijk is; al de ministeriële veranderingen zijn nog niet bekend; maar men kan van heden af zeggen, dat de nieuwe regeling niet economisch zal zijn.

— Men verzekert ons, dat de heer *de la Coste*, gewezen gouverneur van Antwerpen, een kundig administrateur is, maar ook een man, die grondwettige beginselen bezit en die met meer standvastigheid dan de heer *van Gobbelschroy* zich tegen de van Maaniaansche denkbeelden zal weten te verzetten. Wij zullen zien.

(*Belge.*)

— Sommige personen, welke beweren zeer wel onderrigt te zijn, zeggen, dat de heer *van Maanen* weldra door den heer *Datrenghe* zal vervangen worden. Wij gelooven hiervan niets; de heer *van Maanen* heeft den heer *van Gobbelschroy* doen springen; maar er is niemand, die den heer *van Maanen* kan doen vallen.

(*Eclaircur Politique.*)

— In eenige afdelingen der tweede kamer hebben eenige leden, bij gelegenheid van het onderzoek des wetboeks van criminele regtsvordering, op nieuw aangedrongen op het invoeren der jurij, en verklaard, het ontwerp niet aan te nemen, zoo lang aan dit verlangen niet voldaan was.

— Uit 's Hage wordt gemeld, dat de heer *de Mey van Streefkerk* heeft opgehouden secretaris van staat te zijn; de secretarj van staat is met het kabinet des Konings onder het beheer van den heer *Hoffman* vereenigd; dit vereischt echter nadere bevestiging.

— De begroting is aangenomen, zeggen eenige personen en bij gevolg is alles verloren! Dit is zoo niet, want het lot der Nederlanders hangt niet af van het aannemen of verwerpen van het budget. Hun lot hangt af van eenen wettigen volks-tegenstand, welke dagelijks meer en meer toeneemt en vroeg of laat, in weerwil van de pogingen der ministers, over zijne vijanden zal zegevieren; wanneer het volk eenmaal ontwaakt is, wordt het-

zelve niet zeer ligt meer in slaap gewiegd, en wanneer eenmaal het volk waakt, dan kan men van de vrijheid verzekerd zijn; het volk is alles, het gouvernement, zelfs de volksvertegenwoordigers zijn niets zonder het volk. Het volk wil in deszelfs regten en vrijheden hersteld zijn, en dit willen is genoeg.

(*Standaard van Vlaanderen.*)

— De wet betrekkelijk het syndicaat van den 24 december houdt onder andere in, dat gedurende het tijdvak van 1830 tot 1849 daaronder begrepen, eene kapitale som van 38,212,600 gulden uitgestelde schuld met de daarbij behoorende kansbiljetten zullen uitgeloofd worden.

— De Nederlandsche ministers moeten wel stout en tevens zeer onkundig zijn, om voor het aanschijn van Europa de leerstellingen uit te brengen, welke men in hunne boodschap vindt. Het is eene beleediging voor het publiek gezond verstand, over de grondwet te spreken, wanneer men de vernietiging der publiciteit verzoekt en tot grondbeginsel stelt, dat de ministers niet verantwoordelijk kunnen zijn; want er is niemand, die niet met den eersten opslag ziet, dat een constitutioneel stelsel van dat soort met de regering van Konstantinopel gelijk staat.

Tot hiertoe hebben de ongeregtigheden eenen moedigen wederstand ontmoet. Deze wederstand schijnt gereed te zijn om met eenen nieuwen graad van nadruk zich te openbaren; hij zal vroeg of laat de overhand hebben. Bij eene natie, die de vrijheid erastig wil, is het einde altoos VRIJHEID; het hoofdzakelijke is, dat die wil goed verklaard worde.

(*Courrier Français.*)

— Te Moorslede, Becelaere, Hooghlede, Corsemarcq, Staden en meer andere plaatsen in Oost-Vlaanderen zijn verzoekschriften voor het behoud der vrije drukpers in omloop; de geestelijkheid neemt overal in die verzoekschriften deel.

— Den 30 november laatstleden heeft de heer *G. F. Mols*, apothekar te Haarlem, in den ouderdom van 82 jaren, het lutheranisme afgezworen, om met zijne twee klein-dochters en vrouw, met welke laatste hij gedurende 50 jaren gehuwd is, het katholijk geloof te omhelzen; hij hernieuwde zijn geestelijk huwelijk, volgens de plegtigheid der roomsche Kerk.

— Men zal zich herinneren, dat de raadskamer bij de regtbank van eersten aanleg te Yperen, verklaard had, dat er geene termen van vervolging bestonden, wegens de door den *Catholique* tegen den burgemeester *van Wervick* gedane aanklagte van falsiteit en misbruik van magt: de beoordeeling der aanklagte aan de kamer van beschuldiging van het gerechtshof van Brussel verzonnen zijnde, zoo heeft dit hof niet alleen het bevelschrift der eerste regters bevestigd, maar daarenboven de aanklagte verklaard laster te zijn, en dien ten gevolge den heer *de Neve* veroordeeld tot betaling eener som van f 2000, als schaden en intressen ten behoeve van den heer burgemeester *van Wervick*; en is de heer *de Neve* daarenboven gedaagd, om voor de regtbank van Yperen te verschijnen, ten einde te worden gevonnisst wegens het misdrijf van laster, bij wijze van deszelfs dagblad bedreven.

En zoude men zich nu nog met een schijnheilig gebaarde durven beklagen, dat onze wetten op de drukpers te zacht en zelfs onvoldoende zijn, wanneer men zulke straffen ziet toegepast worden.

— In den nacht van den 28 op den 29 december heeft te Leuven een brouwersknecht het ongeluk gehad van in eene kuip met kookend bier te vallen, waaraan hij dadelijk overleden is.

— Er is onlangs te Baltimore eene katholieke kerkvergadering gehouden: dit is de eerste vergadering van dat soort, welke de nieuwe wereld aanschouwd heeft. Op dezelve waren 6 bisschoppen van de 10, welke de roomsche Kerk in de vereenigde staten telt, één administrateur en 11 theologanten. De leden van het concilie hebben eenen herderlijken brief opgesteld, gericht aan de katholyken hunner natie, waarvan het oogmerk scheen te zijn om hen over te halen, om door al hunne middelen de inrigting der seminariën en christelijke scholen te ondersteunen en dezelve tegen de verderfelijke boeken te wapenen.

— Den 2 dezer, des morgens ten negen ure, stond het water in de rivier de Lek, te Vreeswijk, 3 el en 8 palm onder nul; zijnde in de laatste 24 uren 2 duim gewassen. Den volgenden morgen stond het water aan de peilschaal in de Lek 3 el, 8 palm 5 duim onder nul; zijnde dus 5 duim gevallen.

Sedert donderdag was de Rijn, te Arnhem en verder boven en benedenwaarts, waar men nog open water had, geheel toevroren.

In den nacht van den 25 op den 26 december heeft zich het ijs in de Waal, te Hulhuizen, vastgezet. In het panuerdensch-

kanal, in den Rijn en op den Yssel is het ijs onbeweeglijk vast.

— Sedert den vrede van 1815 heeft de bevolking van Spanje aanmerkelijk toegenomen; in 1826 bedroeg dezelve slechts 11 miljoen 500 duizend zielen; thans wordt dezelve, volgens de officiële opnemingen gerekend op 14 miljoen 32,276 zielen, waaronder 13,790,134 leeken, 123,345 geestelijken; de landmagt bedraagt 100,732 en de zeemagt 14,065 manschappen.

— Gedurende de aardbeving, welke onlangs de stad Kischeneff in Bessarabie geteisterd heeft, heeft men de honden hooren blaffen, de ossen loeijen, de paarden hinneken en in het algemeen al de dieren klagende geluiden hooren geven.

— Volgens berigten uit Konstantinopel van den 27 november, zou men op den 9 dier maand te Smirna eene poging tot vergiftiging van den katholijken aartsbisschop den heer *Cardelli*, door middel van bijtend sublinaat onder den wijn voor de mis bestemd, gedaan hebben; door de dadelijk toegebrachte hulp der kunst, heeft men het leven van dezen algemeen geachten eersten herder behouden; ondanks al de pogingen heeft men de daders van dezen verschrikkelijken aanslag niet ontdekt.

Daar wij gaarne onpartijdig blijven in het plaatsen van stukken, die aan ons worden toegezonden, waarbij men daadzaken aanhaalt, die voor waarheid worden opgegeven, zoo zijn wij ook bereid en het strekt ons tot genoegen, die te kunnen tegen spreken, wanneer dezelve niet naauwkeurig worden opgegeven, waarom wij het volgende eene plaats verleen.

Herpen, 27 december 1829.

Het artikel, geplaatst in den *Noord-Brabander* van den 10 dezer, wegens het verdrinken van eenen jongeling, tusschen Herpen en Langel, zoude sommigen in het denkbeeld kunnen brengen, alsof men hier, op eene brutale en barbaarsche wijze, met het leven der ongelukkigen speelde, waarom ik gemeend heb deze aanmerkingen, hoe ongegrond en vermeten dezelve ook zijn, met geen onverschillig oog te mogen laten voorbijgaan: had die edele menschenvriend zich enkel bepaald bij het aanmanen tot en aanbevelen van het gebruik maken der heilzame voorschriften ter redding van drenkelingen, ieder weldenkende zou dezen ijver van harten hebben toegejuicht; maar deze edele bedoeling, hoe schoon dezelve in het slot ook voorkome, schijnt de pen van den schrijver niet bestuurd te hebben. Hoe kan de ze edele bedoeling gepaard gaan met de hatelijke uitdrukkingen, die enkel schijnen bebezigd te zijn, om mij in persoon aan te randen en te veragen. — Wat de schrijver ook moge goedgevonden hebben op zijne manier aan te halen, over mijne *gewone autoriteit*, durf ik mij gerust op het publiek beroepen, in de overtuiging, dezelve nooit onder *geheerinnige formaliteiten* misbruikt te hebben, even zoo min, als voor het lot mijner *natuurgenooten ongeroelig* geweest te zijn. — Dat in dit geval de voorgeschreven middelen niet aangewend zijn geweest, is noch aan verzuim van bekendmaking, noch aan nalatigheid toe te schrijven, zoo als de schrijver wil doen voorkomen, maar alleen daaraan, dat die jongeling eerst na verloop van drie uren gevonden werd, dat er nog bijna een uur verliet, alvorens ik, op dat oogenblik niet te huis zijnde, daarvan onberrigt werd, en derhalve mij voorkwam geene de minste hoop meer over te zijn, door het aanwenden van middelen iets uit te kunnen werken; was dit anders geweest, dan zouden die *strandbewoners*, hoe ignorant zij onzen verlichtten schrijver ook moge voorkomen, niets verzuimd hebben in de aanwending der noodige middelen.

Eenige weken te voren was hier een kind van geringe en eenvoudige menschen voor dood uit het water opgehaald, en door de met allen spoed aangewende middelen binnen den tijd van één uur volkomen hersteld. — Ik verheug mij, nog iets anders als *oude onmenschelyke* handelwijs te kunnen vermelden, en verklaar, al moet er mijne *hooge autoriteit ook door tyden*, bereid te zijn, met de meeste zorg voort te gaan in de getrouwe vervulling mijner bedieningen. *L. Visschers.*

Aan heeren burgemeesters en wethouders der steden, en aan heeren burgemeesters en assessoren der gemeenten te platten lande.

's Hertogenbosch, den 24 december 1829

De ondervinding heeft dezer dagen doen zien, dat bij de geringe volksklasse, en wel voornamelijk te platten lande, alnog het gevoel bestaat, dat men geene drenkelingen uit het water mag halen, maar dezelve met de beenen in het water moet laten liggen, tenzij de plaatselijke autoriteiten of de politie-beambten daarbij tegenwoordig zijn en daartoe bevel geven; zijnde ook op dat verkeerde gevoel gegrond de weigering, welke men soms ontmoet, bij de bewoners van nabij gelegen woningen, om drenkelingen, welke uit het water gehaald zijn, in hunne woningen te ontvangen.

Een en ander brengt maar al te dikwijls te weeg, dat de ongelukkigen, die anders door het tijdig aanwenden van doelmatige middelen, nog zouden te redden zijn, aan eenen gewissen dood ten prooi worden gelaten.

Ik vind mij verpligt, ul. hierop attent te maken, en ik beval ul. tevens aan, om niet alleen bij alle gepaste gelegenheden, uwe ingezetenen het verkeerde en onmenschelijke van

dit nog heerschende gevoelen onder het oog te brengen, en liet aan te sporen, om toch in geen geval iets te verzuimen, hetgene de terugroeping in het leven van drenkelingen zoude kunnen schaden of beletten; maar ook om, tot bereiking van het doel in deze, de medewerking van de geestelijkheid der verschillende godsdienstige gezindheden in uwe gemeente in te roepen, welke door hare eerbiedwaardige betrekkingen, meer in de gelegenheid is, om op de gemoederen van hare geloofsgenooten heilzaam te werken, en met gepasten nadruk van den kansel, de uitroeiing van deze verkeerde denkbeelden, bevorderlijk kan zijn.

De gouverneur der provincie Noord-Brabant,
VAN DER FOSSE.

Daar die daden, welke niet alleen vereerend en lofwaardig zijn, maar ook tot aanmoediging voor andere of voor volgende tijden kunnen dienen, behooren te worden bekend gemaakt, zoo strekt het ons tot een bijzonder genoegen bij deze te kunnen mededeelen, dat door het edel en prijzenswaardig voorbeeld van jonkheer *F. J. de Roye van Wichem*, generaal-majoor en provinciale kommandant van Noord-Brabant, door de militairen binnen deze vesting, bestaande uit twee escadrons rijdende artillerie en de 5de afdeeling infanterie, eene inschrijving is gedaan, om bij dit gure wintersaizoen tot verzachting van het lot der arme en behoeftige ingezetenen bij te dragen, en welke inschrijving eene aanzienlijke som heeft opgebracht.

Van deze inschrijving is aan de heeren burgemeester en wethouders kennis gegeven, en op hun edel achtbare verzoek zijn de gelden door zijn hoog edel geboren aan den heer ontvanger van het kollegie van heeren regenten voor den armen ter hand gesteld, welk kollegie, volgens dat ons is verzekerd, besloten heeft voor het bedrag der ontvangene gelden brood te doen bakken, om door de heeren armverzorgers in de onderscheidene wijken als buitengewone bedeelingen te worden uitgereikt.

Deze bijdragen door de militairen van het garnizoen, zijn gedaan boven en behalve de inschrijvingen door eenige heeren officieren voor de *conomische* of spaarsoep, waarvoor in de maand december ll. door het kollegie van heeren regenten over den armen, met overleg van stads regering eene intekening is geopend, en welke intekening zeer wel aan de verwachting heeft beantwoord.

Voor ongeveer 800 portien zijn door de ingezetenen ingetekend, bestaande ieder derzelve in, om gedurende 17 weken, driemaal 's weeks een portie zeer goede, smakelijke en voedzame spaarsoep te ontvangen, en daar door het algemeen bestuur het ontbrekende zal worden bijgedragen, heeft hetzelfde goedgevonden om dagelijks ongeveer 600 portien warme spaarsoep aan de behoeftige klasse uit te deelen, welke soep met graagte gehaald en tot gezondheid der ingezetenen gebruikt wordt.

De *Courrier de la Meuse* behelst het volgende:

Men meende, dat de heer gouverneur der provincie Luik geene circulaire aan de ambtenaren van zijn bestuur gezonden had; het volgende stuk, dat men ons heeft medegedeeld op het oogenblik, dat wij gereed waren om ons dagblad af te drukken, bewijst het tegendeel:

Freloux, 1 januarij 1830.

De burgemeester der gemeenten *Freloux Feche-la-Haut-Clocher*, aan den heer *Lafontaine*, commissaris van het district *Waremme*.
Mijnheer de commissaris!

Oogenblikkelijk ontvang ik, mijnheer, de circulaire van den heer gouverneur, gedagteekend 20 december, waarbij eene koninklijke hoo'schap, ten geleide van het ontwerp van wet op de vernietiging van de vrijheid der drukpers, hetwelk op den 11 december aan de staten-generaal is aangeboden; en ofschoon gij, mijnheer, den ontvangst niet voor den 6 dezer verzocht, acht ik het van mijnen pligt te zijn, om u dezelve morgen per expressen toe te zenden.

Door dit *accusé de reception* versta ik, mijnheer, welke mijne grondbeginselen zijn ten aanzien van den staat van ongelegenheid, welke op vele plaatsen bestaat..... (zie de circulaire), ten gevolge daarvan meen ik, mijnheer, mij niet beter naar de instructien van den heer gouverneur te kunnen gedragen, dan door hier eene paragraaf zijner circulaire aante halen.

«Zij allen, die met bedieningen, door den Koning opgedragen, bekleed zijn, toonen zich, indien zij in het bezit van hoogstedezelfs vertrouwen willen blijven, zulks waardig, door zich rondom den troon te vereenigen en een voorbeeld te geven van onderworpenheid aan de wetten van den staat, en van hunne waakzaamheid om dezelve te doen eerbiedigen. Zij moeten waken, dat de door het gouvernement genomene maatregelen, en met welker uitvoering zij belast zijn, stiptelijk worden nagekomen; zij moeten eenen bijzonderen aandacht vestigen op alles wat geschikt is, om aanslag te maken op de publieke rust, de veiligheid der burgers en de aan de wetten verschuldigde onderworpenheid.»

Zie hier, mijnheer, mijne geloofsbekentenis, welke ik u verzoek aan den heer gouverneur te willen doen toekomen, die, zoo als hij in zijne circulaire zegt, daarvan aan het gouvernement verslag moet geven.

Ik verklaar, in mijne hoedanigheid van burgemeester van de gemeenten Freloux en Feche-le-Haut-Clocher, en van lid der commissie van den landbouw der provincie Luik, alle middelen te zullen aanwenden, welke in mijne magt staan, opdat de inwoners der beide bovengemelde gemeenten, op geenerhande wijzen van de aan de wetten verschuldigde onderworpenheid afwijken. Ik verklaar daarenhoven hen aan hunne pligten jegens onzen doorluchtigen soeverein steeds te zullen herinneren.

Maar ik begrijp, « dat door een voorbeeld van de onderworpenheid van de wetten van den staat te geven, en van myne waaksaamheid om dezelve te doen eerbiedigen... », hunne excellentien de ministers en den heer gouverneur mij veroorloven, om aan Z. M. of aan onze vertegenwoordigers van de tweede kamer der staten-generaal, de klagten te zenden, welke ik of de inwoners der bovengenoemde gemeenten mogten te doen hebben tegen de houders van het gezag, die afwijken van de eigenschap, welke hun last hun oplegt, of van ons grondwettig verdrag (inbreuken, die thans al te zeer vermenigvuldigd zijn en reeds aangewezen, derhalve vruchteloos om hier op nieuw vermeld te worden) hetzij door inbreuken, hetzij door valsehe uitleggingen, hetzij eindelijk op welke wijze het ook zijn moge; en uitgaan van de grensscheidingen, van welke ieder ware Belg, opregt aan zijn vaderland en aan het doorluchtig huis van Oranje Nassau verknocht, niet zoude moeten afwijken.

Zoodanig, mijnheer! zijn mijne grondbeginselen, welke voor den voorspoed van België en voor het geluk der Belgen, ook die moesten zijn van alle getrouwe onderdanen van Zijne Majesteit, en het regt, dat de grondwet mij geeft, om het regt van den eenen en deszelfs rondhorstige uitvoering van den anderen te vorderen.

Ik heb de eer te zijn, mijnheer, de commissaris, enz.
BELLEFROID-VAN HOVE.

REDEVOERING,

uitgesproken door den heer graaf van Aerschot, in de zitting der eerste kamer, den 24 december.

EDELMOGENDE HEEREN!

Ten einde de discussie niet ingewikkeld te maken, zal ik niet onderzoeken, of wij in dezelfde omstandigheden geplaatst zijn, als onze voorvaders, en of het goed is hun constitutioneel stelsel in te roepen; ik zal openhartig het onderzoek van het budget beginnen; ik vind in de getallen genoegzame beweegredenen om mijne stem te bepalen; doch daar, door alle tijden heen, de zedelijke oorzaken de rijken verheven of derzelve val medegebragt hebben, komt het mij voor, dat deze den voorrang verdienen; en ik zal beginnen met het oog te vestigen op den toestand, waarin wij ons bevinden, want deze is belangrijk genoeg om onze ernstige overwegingen te verdienen.

Nauwelijks in deze residentie aangekomen zijnde, hoorde ik de onthinding der nationale vertegenwoordiging aankondigen, de treurigste geruchten verspreiden, de bedreigingen van staatslisten, bedreigingen, die meer beleedigend zijn voor den Koning, dan voor de kamers, welke zij, volgens derzelve bestemming, schrik moesten aanjagen, alsof de troon en de kamers niet op denzelfden grondslag rustten! Indien er wezenlijk onvoorzigtige menschen geweest zijn, welke vermetel genoeg waren, om een budget bij ordonnantie aan te raden, en op die wijze de wezenlijkste bepaling van ons charter te vernietigen, hadden dan deze de diepte onderzocht van den afgrond, waarin zij den Monarch en de natie zouden hebben medegesleept? Hadden zij door dacht, dat zij, eenmaal boven het constitutioneel gebouw den hijl opgeligt hebbende, er geene meesters meer van waren, om hunne slagen tegen te houden, maar dat men dezelve tot aan zijne geheele vernietiging moest verdubbelen.

Zij hebben de religie des Konings verschalkt, die eenige provincien hebben aangeduid als overgegeven aan de overdrijving der partijen en ten prooi gelaten aan de gisting der kwalijk gezinden. Er zijn geene oproermakers noch factie, waar geene andere dan stiptelijk aan het gezag der wetten onderworpen burgers aanwezig zijn en waar geene kwaadwilligheid het inkomen der publieke penningen verhindert: daar, waar alle maatregelen, die noodzakelijk zijn tot de jaarlijksche aanvulling der gewapende magt, met eene zeldzame gemakkelijheid worden uitgevoerd, wanneer eindelijk in onze steden de organisatie der schutterij met eenen spoed geschiedt, die alle verwachtingen overtreft. Ik heroeop mij ten dezen op de bliken van gelechtheid en geestdrift, welke zijn doorluchtig hoofd alom gestaten heeft. De Belgen beslaan te schoone bladzijden in de geschiedenis; al te veel daadzaken verwerpen de smaadheden van mannen, die te weinig geschikt zijn, om hen op hunne regte waarde te kennen schatten, dan dat zij mijne regtvaardiging zouden noodig hebben; hij het op handen zijn des tienjarige tijdvals, hebben zij op hunnen toestand eenen nauwkeurigen blik moeten werpen; reeds waren zij getroffen door de toenemende vermeerdering der schulden, waarmede men hen beaarde; met het verlies hunner domeinen, met de aanslagen op de constitutie gemaakt, en zonder oproermakers te zijn, hebben zij, in de ministeriële denkbeelden, eene omwenteling mogen hopen, om het valsehe, dat zij in hunne handelingen hadden, te herstellen en om van die handelingen de willekeur

te doen verdwijnen; zij hebben eindelijk gemaakt te moeten gelooven, dat het oogenblik gekomen was om de pligten en de regten op de constitutionele lijn te plaatsen.

Indien men eene prikkeling in de gemoederen onderstelt, is dit met herstelling van het vertrouwen, dat men dezelve zal tot bedaren brengen, en zulks niet door eene wet op de drukpers, welke de vrijheid onherstelbaar vernietigt, eene wet, welke reeds door eene algemeene afkeuring onthaald is, en welker uitvoering de aanklaging en haar afschuwelijk gevolg voor den staat noodzakelijk maakt. Zoude het zieltoogend Venetie aan het koninkrijk der Nederlanden deszelfs iukwiteurs en deszelfs berg van zuchten gelegateerd hebben?

De koninklijke hoodschap van den 11 dezer proclameert de geheele vrijheid der godsdienstige gevoelens en men stelt voor, om het onderwijs bij eene wet aan banden te leggen en de drukpers stom te maken! Hoe kan men eene dergelijke verwarring van denkbeelden verklaren? Zijn de godsdienstige gevoelens vrij, wanneer de mensch geene zekerheid heeft van zijne kinderen in het geloof hunner vaderen te zien opvoeden? En welk is het voorwendsel van alle maatregelen, waardoor men het onderwijs wil ondermijnen? Jesuiten, die gereed staan om alle scholen in te nemen en alle leerstoelen onzer collegien te overweldigen. Wel! mijne heeren! het jesuitismus in het koninkrijk der Nederlanden, gelijk aan de *fantasmagorie* (de kunst om spookten te doen verschijnen), kan geene anderen meer doen verschrikken dan de kinderen of hen, die wezenlijk bang zijn.

Het personeel belang verdeelt het koninkrijk in categorien, het zijn de jesuiten niet, die de rampen veroorzaken, waarover men klaagt, en die zich zoo verbitterd betoonen, omdat zij vreezen zich hunnen prooi te zien ontsnappen. Het is om het oogenblik te verschuiven, dat men de ministeriële verantwoordelijkheid zoo ver afweert, zonder welke de constitutionele regering, men heeft het zoo dikwijls gezegd, niet anders dan eene herschenschim en de troonzonder waarborg is. Het hoofd van den staat is alléén aan eene zedelijke verantwoordelijkheid onderworpen; eene verantwoordelijkheid, welke voor de agenten niet voldoende is. De tegen-onderteekening (*contre-seing*) wordt vereischt, om de bewerkers te kennen der maatregelen, welke het gouvernement neemt en hen, aan welke de beoordeeling daarover moet worden gericht, opdat de heilige naam des Konings nooit in onze debatten voorkome.

Ingevolge art. 76 der grondwet doen de ministers eenen eed van getrouwheid aan diezelfde grondwet; art 177 onderwerpt hen aan eene geregtelijke vervolging voor het hooge geregtshof, wegens alle misdaden, in de uitoefening hunner ambtsbetrekkingen gepleegd; welken zin zal men aan deze twee artikelen kunnen geven, indien zij niet beteekenen « ministers, gij « gij zweert getrouwheid aan de grondwet, indien gij dezelve « overtreedt, zal het hooge geregtshof u vonnissen.»

Men heeft gezegd, dat de ministeriële verantwoordelijkheid eene uitheemsche plant is, die op den nederlandschen grond niet zoude tieren. Bestaat er in deze verbloemde spreekwijze eenig vernuft, dan, mijne heeren, bestaat er geene waarheid in; op dezen nederlandschen grond heeft het leerstelsel van de onschendbaarheid des vorsten en van de verantwoordelijkheid van zijnen minister het eerste licht aanschouwd. In het Land van Luik biedt ons de geschiedenis hiervan de eerste sporen aan; die verantwoordelijkheid was aldaar geene *abstractie*; daar was eene afzonderlijk ingestelde regtbank, om van gevallen kennis te nemen, waarop zij toepasselijk was; men riep daarvoor den kanselier, eersten minister van den vorst, zonder eenigen aanslag op het gezag van dezen laatste, of zonder eenige verstoring van de openbare rust. Deze orde van zaken werd alom verspreid, gedurende die eeuwen, tot aan de overweldiging van dit land, in het jaar 1794.

Zou de ministeriële verantwoordelijkheid ons niet voor die besluiten hebben gewaarborgd, welke aan de magt en aan hare afgevaardigden het regt toeschreven, om eenen burger te ontceeren, om hem te berooven van zijne eer, het dierbaarste dat de mensch in maatschappij levende, bezit? zouden wij een groot getal inwoners van het koninkrijk beroofd gezien hebben van het vermogen om in hunne aangelegenheden te voorzien, in de verdediging hunner personen en goederen, ja zelfs eindelijk van het gebruik der taal van hunne voorvaderen? En in de negentiende eeuw moet men eene dergelijke zaak bepleiten!

Ik vraag het aan ieder weldenkend man, van welken kant bestaan de verordeningen? Is de uitdrukking der noodzakelijkheid, van eene behoefte, welke dagelijks vernieuwd wordt, die van eene onstuimige menigte? en indien men de regtvaardigheid der ten dezen opzichte uitgebragte wenschen erkent, waarom haat men zich dan niet om aan dezelve te voldoen.

Indien de ministeriële verantwoordelijkheid erkend was, zouden wij dan die menigte van conflicten zien, welke, in alle graden van regtsvervolging, den gang der geregtigheid in verwarring brengen. Daar men dezelve uit het slechtste gedeelte der fransche wetgeving wederom had opgegraven, moest men ten minste de toevlugt tot den raad van state behouden, die destijds tot eene regtbank gevormd werd en vonnissen uitsprak, en zulks over het algemeen, men moet dit zeggen, met veel billijkheid, omdat hij in eene genoegzaam verhevene sfeer geplaatst was, om goed uit zijne oogen te zien, en hij er geen belang bij had, om de willekeur van eenen profect te ondersteunen.

Er zouden vele aanmerkingen nog te maken overig blijven omtrent den toestand des koninkrijks; andere redenaars zullen beter de gapingen aanvullen, dan ik zulks zal kunnen doen, welke ik heb overgelaten, en ik zoude vreezen misbruik te maken van de aandacht, welke ik het regt heb te vorderen.

Ik ga over tot het budget.

Ik zal dus den heer minister van financiën niet volgen in het onderzoek der vergelijking van den financiën toestand van het koninkrijk der Nederlanden met de naburige staten; ik zal alleen opmerken, dat in Frankrijk een aanzienlijk gedeelte der ontvangsten is zamengesteld uit domeinen en bosschen en dat het stelsel der eersten geheel en al is gecombineerd in het belang van den landbouw en de nijverheid, dat de aflossing berekend is volgens eene balans op die wijze, dat, indien daarin geene veranderingen gemaakt worden, Frankrijk, binnen weinige jaren, van de helft zijner schuld zal verlost zijn en de lasten ten minste 100,000,000 franken zal kunnen verminderen, terwijl bij ons, hoedanig dan ook het stelsel van amortisatie, dat wij aannemen, zijn moge, het meest geoeffend oog dit tijdperk niet kan ontdekken, noch het geslacht, dat geroepen is om van deszelfs uitwerkingen genot te hebben.

Ik zal nog daarenboven opmerken, dat men in dwaling verkeert, wanneer men aanvoert, dat in Pruissen alle onkosten, van de landwehr voortspuitende, ten laste der provincien komen, omdat deze alleen in de uitgaven voorzagen, veroorzaakt door de jaarlijksche exercitien, terwijl alle kosten van wapening en uitrusting ten laste van den staat zijn, die aan de landwehr, zoo aan de officieren als aan de soldaten, dezelfde soldij geeft, als aan de linie-troepen, van den dag af, dat zij zich tot het verrigten der groote manoeuvres op marsch begeeft, zoodat de aanmerkingen, gemaakt op de heffing der onkosten van onze armée, in vergelijking met de pruisische armée, niet vernietigd zijn, en wij nog daarenboven alle onkosten hebben, welke uit de schutterij voortkomen.

De heweegredenen, welke ik in oktober II. ontwikkeld heb, bij gelegenheid der discussie over het éénjarig budget, bestaan nog in haar geheel; ik verwijs naar dezelve, en deze zijn genoegzaam om mij te noodzaken, mijne stem te weigeren, zoo wel aan dat, hetwelk ons voor het tienjarig, als aan dat, hetwelk ons voor het éénjarig tijdperk is aangeboden. En inderdaad wat zien wij? Vergeefsche bezuinigingen, uitgestelde posten, die zich andermaal en weldra op nieuw zullen aanbieden; de pensioenen en andere artikelen, gedekt door sommen, door het syndicaat verschaft, en die van het éénjarig budget afgesneden, het tweede onderdeel van dit laatste uitmaakten, zoodat het, door dezelve daarbij wederom vast te stellen, even als het millioen ter beschikking des Konings, zoude komen tot de som van f 21,630,131,73 cents, in plaats van f 17,103,200, en de heide budgets tot de som van f 82,380,131, 70 cents, waarbij men nog voegen moet de centen, welke ten voordeele van het syndicaat, van de provincien en gemeenten ontvangen worden, alsook de octrooijen, en dan zal men een geheel hebben van meer dan honderd millioen, terwijl de territoriale opkomst des koninkrijks slechts 140,000,000, bedraagt. Is het niet onbetwistbaar, dat een staat de lasten niet dragen kan, welke aan denzelfden $\frac{4}{7}$ van zijn inkomen kosten, en het is niet minder onbetwistbaar, dat het *deficit* met het jaar 1831 bestaan zal, dewijl de ontvangsten, zoodanig als zij ons zijn aangeboden, weinig meer dan 73,000,000 gulden bedragen.

Mogt het gouvernement eindelijk eenen weg in slaan, die tot wezenlijke bezuinigingen geleidt, karig worden met die pensioenen toegestaan met eene mildheid, over welke ik uit eerbied eenen sluijer werp; mogt het die menigte van administrateurs en ambtenaren verminderen, welke alom de verwarring te weeg brengen, het schrijven vermenigvuldigen en de provinciale en gemeente-autoriteiten ontmoedigen.

Ik heb mijne grondbeginselen vrijmoedig geuit, ik was dit aan den Koning en aan de natie verschuldigd.

•• Heden overleed alhier, aan eene langdurige ziekte, in den ouderdom van 70 Jaren, van de H. H. Sakramenten voorzien, Mejufvrouw **HENDRINA PARDESKI**, weduwe van den heer **P. J. VAN HEESWIJK**; strekkende deze tot kennisgeving aan hare vrienden en geloofsgenooten, met verzoek van het aandenken in de gebeden tot rust der ziel.

WAGENINGEN,
den 29 december 1829.

J. M. BAAL.
J. J. HENDRIKX.
Executeurs.

LETTERKUNDIGE AANKONDIGINGEN.

Subscription.

LIBRAIRIE ECCLÉSIASTIQUE ANCIENNE ET MODERNE
de **MEQUIGNON** J^{or}, à Paris, et à Bois-le Duc chez **LANGENHUYSEN** Frères, Imprimeurs-Libraires.
BILLUART (FR. CAR. RENATI), *Summa sancti Thomae hodi-*

ernis academiarum moribus accommodata, sive Cursus theologiae juxta mentem divi Thomae, insertis pro re nata digressionibus in historiam ecclesiasticam; nova editio, accurate emendata: accedit rerum Index generalis alphabeticus. Parisiis. 1827. 20 vol. in-8°.

Chaque livraison, composée de deux volumes brochés, couverture imprimée. f 4-80.

L'ouvrage paraîtra en dix livraisons; les sept premières sont en vente.

PROSPECTUS.

L'important ouvrage dont nous avons entrepris une édition nouvelle est aujourd'hui si généralement recherché, qu'il est inutile d'en faire valoir le mérite par de nouveaux éloges. Dans les écoles de théologie, les professeurs l'indiquent à leurs élèves comme leur meilleur maître; dans l'exercice du ministère, les pasteurs des âmes l'interrogent comme leur conseil et leur guide. Plein de méthode et de profondeur, le P. BILLUART embrasse, surtout dans sa partie morale, une multitude de matières dont le développement lui assure un rang distingué parmi les théologiens du dernier siècle. Il discute avec une rare sagacité les questions les plus compliquées, les envisage sous tous les points de vue, et les appuie sur un raisonnement inébranlable; éminemment sage dans toutes ses décisions, il évite avec un honneur égal les exagérations d'une sévérité qui décourage et d'un relâchement qui scandalise, et marche d'un pas ferme dans ce juste milieu où se trouve toujours la vérité et la vertu.

Depuis plusieurs années, la Théologie de BILLUART, sans cesse recherchée, ne se trouvait plus que dans les anciennes bibliothèques. Les sollicitations pressantes des esprits sages et éclairés, qui nous ont déterminé à réimprimer ce grand ouvrage nous honoraient trop pour ne pas nous faire affronter les difficultés sans nombre que présente une entreprise semblable.

Quelques personnes nous avaient engagé à supprimer les Dissertations historiques et critiques que le P. BILLUART a insérées dans le cours de son ouvrage; mais outre que l'abrégé fait par l'auteur lui-même, et imprimé en 1754, 6 vol. in 8°, n'a point eu de succès, ces thèses nous ont paru dignes d'être conservées, à cause de leur liaison avec l'Écriture sainte, l'histoire ecclésiastique et les questions théologiques, où elles répandent le plus grand jour. Nous reproduirons donc ce précieux ouvrage dans son entier, sans aucune altération du texte, nous servant pour copie de l'édition publiée à Maestricht en 1769; seulement, pour plus de méthode et de clarté, et surtout pour nous rapprocher de l'ordre aujourd'hui généralement adopté dans les séminaires, nous avons séparé le Dogme et la Morale, qui se trouvaient confondus dans l'édition que nous venons de citer.

La première partie formera six volumes, et la seconde quatorze. Le tome premier contiendra une Notice sur la vie et les écrits du P. BILLUART; nous donnerons avec le dernier vol: une Table générale des matières. Ce travail, entièrement neuf et d'une indispensable nécessité dans un Cours de Théologie aussi étendu, est confié à un ecclésiastique versé dans l'étude des sciences sacrées. Une autre personne, à qui la théologie n'est pas moins familière, a bien voulu se charger de revoir scrupuleusement les épreuves de tout l'ouvrage; et la copie est préparée avec le plus grand soin par MM. de Saint-Sulpice.

Une entreprise aussi importante ne pouvait être commencée dans un moment plus favorable. Le sacerdoce qui répare de jour en jour des pertes qui semblaient irréparables, le goût des saintes lettres et des études graves qui se ranime dans le jeune clergé, tout semble assurer le succès d'un ouvrage qui mérite de fixer l'attention du clergé et de tous ceux qui s'intéressent au progrès des études ecclésiastiques.

Nous avons adopté le mode de subscription, et fixé un prix aussi modéré qu'il nous a été possible, pour donner à MM. les ecclésiastiques toute facilité de se procurer un ouvrage qui mérite à tous égards une place dans leur bibliothèque.

Ordre des Volumes et des Traités.

DOGME.

T. 1. Prolegomena et Tractatus de Deo. — T. 2. Prosecatio Tractatus de Deo. — T. 3. De Trinitate et opere sex Dierum. — T. 4. De Angelis et Incarnatione. — T. 5. De Incarnat. et Mysteriis XI. — T. 6. De Gratia.

MORALE.

T. 7. De Actibus humanis. — T. 8. De Peccatis et Legibus. — T. 9. De Fide et Regulis fidei. — T. 10. De Bonis fidei, Spe et Charitate. — T. 11. De Prudentia, Jure et Justitia. — T. 12. Prosecatio Tr. de Justitia. — T. 13. De Contractibus. — T. 14. De Religione et Vitiis oppositis. — T. 15. De cæteris virtutibus Justitiæ annexis, Fortitudine et Temperantia. — T. 16. De Sacram. in Comm. et Baptismo. — T. 17. De Confirmatione et Eucharistia. — T. 18. De pœnitentia. — T. 19. De Extrem. Unct., Ordine et Matrimonio. — T. 20. De Censuris, Indulgentiis et Statu religioso. Index generalis.